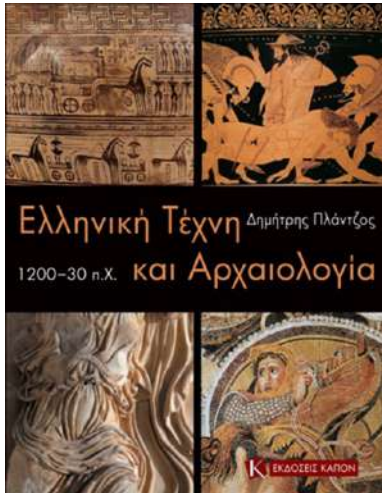

**Ελληνική Τέχνη και Αρχαιολογία
1200-30 π.Χ.**

Δημήτρης Πλάντζος
Εκδόσεις Καπόν
Αθήνα 2016
Σελ. 288

Οι Εκδόσεις Καπόν παρουσίασαν (2016) τη δεύτερη αναθεωρημένη και επαυξημένη έκδοση του βιβλίου του καθηγητή Δημήτρη Πλάντζου *Ελληνική Τέχνη και Αρχαιολογία (1200-30 π.Χ.)*. Η πρώτη έκδοση του βιβλίου (2011) είχε αποσπάσει ιδιαίτερος επαινετικά σχόλια τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, τα οποία εστίαζαν στην προσπάθεια του συγγραφέα να μεταδώσει γνώση σε φοιτητές αλλά και στο ευρύ κοινό μέσα από μια πλούσια επισκόπηση της αρχαίας ελληνικής τέχνης, ένα βιβλίο που διαβάζεται, πράγματι, ευχάριστα από τον φιλομαθή αναγνώστη που ενδιαφέρεται για την αρχαιολογία και τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, χαρακτηριστικά τα οποία σφειλονται χωρίς αμφιβολία στη γνώση του αντικείμενου και στη μακρά διδακτική εμπειρία του Δημήτρη Πλάντζου. Η καλαίσθητη έκδοση – ακόμη ένα εξαιρετικό δείγμα εργασίας των Εκδόσεων Καπόν – ολοκληρώνει το έργο με άρτιο τρόπο προσφέροντας μια ελκυστική εισαγωγή στη μελέτη της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Παίρνοντας ως κέντρο όσα εισαγωγικά αναφέρει ο συγγραφέας σχετικά με την στοχοθεσία του ανά χείρας εγχειρίδιου, διακρίνουμε όντως έναν ευτυχή συνδυασμό ενδελχούς μελέτης των αντικείμενων και μιας προσπάθειας, η οποία τελείται, να γίνουν αυτά κατανοητά, όχι μόνο ως «έργα τέχνης» αλλά ως πηγές ιστορικής και πολιτισμικής πληροφορίας. Ο μελετητής της κλασικής αρχαιότητας θα βρει χρήσιμα στοιχεία ορολογίας και μεθολογίας αλλά και κατευθύνσεις για περαιτέρω έρευνα.

Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου παρέχεται μια εισαγωγή στην γένεση της αρχαιολογικής επιστήμης, της μεθολογίας και των πηγών που χρησιμοποιεί, της κλασικής αρχαιολογίας ως επιστημονικού κλάδου των κλασικών σπουδών, με αντικείμενο μελέτης τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και του κλασικού αρχαιολόγου ως ιστορικού του πολιτισμού. Τόσο κειμενικά όσο και εικονογραφικά αναπτύσσεται το θέμα της «ανακάλυψης του κλασικού πολιτισμού» στη νεώτερη Ευρώπη και της πορείας που οδηγεί στην περιφημη «ελληνική αναβίωση», του αισθητικού ρεύματος, κυρίως στην αρχιτεκτονική, που επιδιώκει την προσομοίωση μορφολογικών στοιχείων της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας στον 18ο και 19ο αιώνα και εν τέλει την «οικειοποίηση» του κλασικού πολιτισμού από τον δυτικό πολιτισμό, διεργασία που οδήγησε στην εμφάνιση και την ανάπτυξη της κλασικής αρχαιολογίας ως επιστήμης· τον τρόπο με τον οποίο η συγκεκριμένη διεργασία γίνεται αντιληπτή και πως προσλαμβάνεται από το νεώτερο ελληνικό κράτος (έως τις μέρες μας). Το κεφάλαιο, μετά από συνοπτικές αλλά περιεκτικές αναφορές σε μεθολογικά ζητήματα της κλασικής αρχαιολογίας (ερευνητική μεθολογία, υλικό, εικονογραφία, τεχνολογία, τυπολογία, χρονολόγηση κλπ.) τις οποίες υποστηρίζουν ένθετα-αφιερώματα σε εμβληματικές μορφές της εν λόγω επιστήμης, ολοκληρώνεται με το μείζον ζήτημα της διαχείρισης του κλασικού πολιτισμού ως τμήμα της νεωτερικής ταυτότητας του ελληνικού κράτους.

Το κυρίως σώμα του βιβλίου –ένα πανόραμα της αρχαίας ελληνικής τέχνης– αρθρώνεται στα εξής κεφάλαια: Στο 2ο Κεφάλαιο (Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, 1100-700 π.Χ.) περιγράφεται ο πολιτισμός από το τέλος του Μυκηναϊκού κόσμου μέχρι το τέλος της Γεωμετρικής περιόδου. Ανάμεσα στις θεματικές που θίγονται είναι η ρήξη και η συνέχεια με το μυκηναϊκό παρελθόν, τα ταφικά έθιμα, οι σημαντικότεροι οικισμοί (Νιχώρια, Λευκαντή), τα κέντρα παραγωγής γεωμετρικών αγγείων, η αρχαιολογία των ομηρικών επών, η ειδωλοπλαστική, η μνημειακή και η οικιστική αρχιτεκτονική. Στο 3ο Κεφάλαιο (Αρχαϊκή Περίοδος, 700-480 π.Χ.), μετά από μια εισαγωγή στην πολιτειακή οργάνωση των οικισμών της περιόδου, γίνεται μια περισσότερο εκτενής αναφορά στη μικροτεχνία και την ειδωλο-πλαστική, στην «ανατολίζουσα κεραμική» και στον «δαιδαλικό ρυθμό» στην πλαστική, ενώ παρουσιάζονται με εύλωπτο και σαφή τρόπο οι απαρχές της μνημειακής ναοδομίας και η μορφολογία των ελληνικών ναών. Εδώ παρατίθενται συγκεντρωμένα χρήσιμα

στοιχεία σχετικά με τις αναλογίες των κατόψεων και τη μορφολογία των δύο ρυθμών, δωρικού και ιωνικού, τα βασικά χαρακτηριστικά των ρυθμών κεραμικής (μελανόμορφου και ερυθρόμορφου) και των σχημάτων των αττικών αγγείων, της γένεσης της μνημειακής πλαστικής (κούροι, κόρες και άλλους δευτερεύοντες τύπους πλαστικής) και των επιτύμβιων μνημείων. Το κεφάλαιο κλείνει με αναφορά στα ιερά και τη λατρεία καθώς και στη μεταλλοτεχνία και τη μικροτεχνία της περιόδου. Το 4ο Κεφάλαιο (Κλασική Περίοδος, 480-336 π.Χ.), αρχίζει με την εξέταση των αντιπροσωπευτικότερων έργων –κυρίως πλαστικών– του αυστηρού ρυθμού σε συσχέτισμό με τις κοινωνικο-πολιτικές εξελίξεις της περιόδου αμέσως μετά τα Μηδικά. Στη συνέχεια εξετάζονται τα μείζονα έργα της αρχιτεκτονικής και γλυπτικής της πενηνταετίας 450-400 π.Χ. (Ολυμπία, Ακρόπολη και Αγορά Αθήνας κλπ.), τα ταφικά και αναθηματικά ανάγλυφα, η μνημειακή ζωγραφική· ακολουθεί ο 4ος αιώνας και τα έργα σε αρχιτεκτονική, πλαστική, αγγειογραφία, η οικιστική αρχιτεκτονική (πολεοδομία), η ζωγραφική, η μεταλλοτεχνία και η κοσμηματοτεχνία. Το κεφάλαιο κλείνει με μια σύντομη αναδρομή στη νομισματική και την κοροπλαστική. Στο 5ο Κεφάλαιο (Ελληνιστική Περίοδος, 336-30 π.Χ.), το τελευταίο του βιβλίου, ο συγγραφέας πραγματεύεται τη μετάβαση από την παρηκμασμένη πόλη-κράτος στα μεγάλα ελληνιστικά βασίλεια και τη «πολιτιστική διάδραση» που συντελέστηκε από τη συνάντηση του ελληνικού με τους πολιτισμούς της Ανατολής. Εδώ η συζήτηση εστιάζεται στην αλλαγή στον τρόπο σκέψης που επιφέρει αυτή η πολιτισμική συνάντηση και πως αυτή σαρκώνεται στην αρχιτεκτονική, στην πολεοδομία και άλλες μορφές τέχνης, με έμφαση στη μνημειακότητα μέσα από αντιπροσωπευτικά έργα της εποχής, στην εμφάνιση της προσωπογραφίας, καθώς και στην ρωμαϊκή «μετάφραση» της ελληνικής πλαστικής. Ξεχωριστή θέση κατέχει –στο κλείσιμο αυτού του εξαιρετικού βιβλίου– η μνημειακή ζωγραφική και τα ψηφιδωτά, η σκηνογραφία και η τοπιογραφία, η εξέλιξη των επιστημών, η κεραμική και μικροτεχνία και οι διακοσμητικές τέχνες, με τη νομισματική και την σφραγιδογλυφία. Το βιβλίο, με την καλαίσθητη έκδοση αλλά και με την αρμονική ανάπτυξη των θεματικών του, αποτελεί ένα ευχάριστο ανάγνωσμα και ένα ιδιαίτερος χρήσιμο εγχειρίδιο όχι μόνο για τους σπουδαστές και μελετητές της κλασικής αρχαιολογίας αλλά και για κάθε φιλομαθή και φιλόλογο αναγνώστη.

AURA

Athens University Review of Archaeology
Συλλογικό Έργο
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο
Αθηνών
Αθήνα 2017

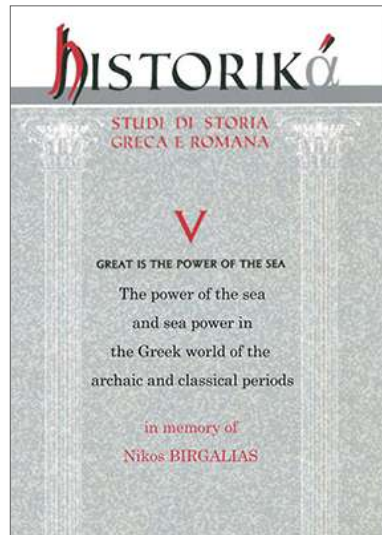

Ο Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών αποφάσισε να προβεί στην έκδοση διεθνούς περιοδικού με τον τίτλο AURA (Athens University Review of Archaeology). Το AURA θα εκδίδεται δύο φορές το χρόνο, και θα περιλαμβάνει άρθρα στην ελληνική ή αγγλική γλώσσα κατόπιν διπλής ανώνυμης αξιολόγησης. Στόχος του περιοδικού είναι η δημοσίευση πρωτότυπων εργασιών με θέματα που σχετίζονται με την αρχαιολογία, την τέχνη και τον υλικό πολιτισμό του ευρύτερου Ελληνικού κόσμου, από την απώτερη προϊστορία έως και τη σύγχρονη εποχή, καθώς επίσης και με την περιβαλλοντική αρχαιολογία, την αρχαιομετρία, τη μουσειολογία και τις ψηφιακές εφαρμογές στην αρχαιολογία και την τέχνη. Το είδος των μελετών ποικίλει, και ενδεικτικά αναφέρονται συνθετικές μελέτες, εκθέσεις ανασκαφών και ερευνών πεδίου, μελέτες αρχαιολογικού υλικού και έργων τέχνης, μελέτες περιπτώσεων, καθώς και προκαταρκτικές δημοσιεύσεις υπό εξέλιξη ερευνητικών προγραμμάτων στα θέματα που αναφέρονται παραπάνω. Επίσης, μέρος της έκδοσης του AURA αποτελεί η σειρά μονογραφιών με τίτλο AURA Supplements, με ίδια θεματολογία. Το είδος των μελετών ποικίλει, και ενδεικτικά αναφέρονται διδακτορικές διατριβές, μονογραφίες, συλλογικοί τόμοι,

πρακτικά συνεδρίων, και δημοσιεύσεις ανασκαφών, ευρημάτων ή έργων τέχνης. Για περισσότερες πληροφορίες καθώς και για οδηγίες σύνταξης και υποβολής εργασιών μπορεί κανείς να επισκεφθεί την ιστοσελίδα του AURA (aura.arch.uoa.gr) ή να αποστείλει ηλεκτρονικό μήνυμα στη διεύθυνση aura@arch.uoa.gr.

historiká (V)

In memory of Nikos Birgalias
Συλλογικό Έργο
Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών
Αθήνα 2017

Στις 24 Μαρτίου 2017 (στην έδρα της Σχολής επί της οδού Παρθενώνος 14) παρουσιάστηκε ο τόμος «Great is the power of the sea. The power of the sea and sea power in the Greek world of the archaic and classical periods» (Historiká, Studi di Storia Greca e Romana, V), αφιερωμένος στη μνήμη του καθηγητή Νίκου Μπιργάλια. Χαριετισμό απηύθυνε ο καθηγητής Emanuele Pari, Διευθυντής της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών. Τον τόμο προλόγισαν οι Gianluca Cuniberti (Πανεπιστήμιο του Τορίνου), Giovanna Daverio (Κρατικό Πανεπιστήμιο του Μιλάνου) και ο James Roy (Πανεπιστήμιο του Nottingham). Λίγα λόγια για τον Νίκο Μπιργάλια εκφώνησε η Αλεξάνδρα Μπαρτζώκα (Πανεπιστήμιο της Σορβώνης), με μηνύματα των Claude Mosse και Paul Cartledge. Επίσης μίλησαν οι Enrica Culasso (Πανεπιστήμιο του Τορίνου), Mario Lombardo (Πανεπιστήμιο του Salento) και η Άννα Ραμού (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Το Πρόσφατο Μέλλον

Η κλασική αρχαιότητα ως βιοπολιτικό εργαλείο

Δημήτρης Πλάντζος
Εκδόσεις Νεφέλη
Αθήνα 2016
Σελ. 272

Ο Δημήτρης Πλάντζος επιχειρεί με το νέο βιβλίο του, το οποίο εντάσσεται στον χώρο της πολιτισμικής κριτικής, να προσεγγίσει τον τρόπο πρόσληψης της αρχαιότητας από τη ελληνική κοινωνία των τελευταίων 100 ετών. Με ματιά περισσότερο ενός πολιτισμικού ιστορικού, επιθυμεί να δείξει ότι η κλασική αρχαιότητα είναι κάτι που μας απασχολεί, ότι είναι μια πραγματικότητα στις μέρες μας και ότι πολλές φορές υποκρύπτει ατζέντες με τις οποίες πολλές φορές δεν είναι έτοιμοι όλοι να συμφωνήσουν. Θέλει κυρίως να δείξει ότι πίσω από ζητήματα, πολλές φορές φαιδρά ή κιτς, υπολανθάνουν πολύ σοβαρότερα που σχετίζονται με τη συντηρητικοποίηση μεγάλων τμημάτων τη κοινωνίας και με την ανάδυση ενός αντιδραστικού μοντερνισμού, όπως εκφράζεται μέσα από εθνικιστικές οργανώσεις. Σύμφωνα με τον συγγραφέα ο, παράδοξος, τίτλος του βιβλίου «Το Πρόσφατο Μέλλον» είναι ένα λογοπαίγνιο με το οποίο προσπαθεί να ορίσει «το συναίσθημα που νιώθει κανείς τη χρονική στιγμή κατά την οποία το μέλλον φαντάζει ήδη βιωμένο, μια στιγμή απόλυτης αισιοδοξίας, συλλογικής και εθνικής, στιγμή κατά την οποία όποιος κι αν ήταν ο σκοπός του έθνους αυτός έχει επιτευχθεί». Μέσω, αλλά όχι κυρίως, της ελληνικής κρίσης ο συγγραφέας καλεί τον αναγνώστη να αναστοχαστεί τον

εαυτό του και την κοινωνία, στην οποία ζει και δρα ως πολιτικό υποκείμενο, με έναν διαφορετικό τρόπο.

Στόχος του βιβλίου είναι η διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους η κλασική αρχαιότητα εργαλειοποιείται και επιβάλλεται ως «βιοπολιτικό εργαλείο» στη σημερινή Ελλάδα, δηλαδή ως μηχανισμός οργάνωσης ομάδων και συλλογικοτήτων γύρω από συγκεκριμένες πολιτικές ή ιδεολογικές ατζέντες, με πρόσχημα ένα καταστατικό αρχαιολατρικό ήθος. Με αφετηρία της συζήτησης είναι η τελετή έναρξης του Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, αναλύονται στιγμές του πρόσφατου εθνικού βίου όπου οι αρχαιολατρικές χρήσεις του παρελθόντος κατέχουν κεντρική θέση. Έτσι θίγεται το ακανθώδες ζήτημα της νεοελληνικής κουλτούρας, τον τρόπο δηλαδή με τον οποίο η κλασική κληρονομιά χρησιμοποιείται από τον ακροδεξιό χώρο.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται εικονογραφικά η τελετή έναρξης των αγώνων του 2004, εισάγοντας τον αναγνώστη στα βασικά θέματα της αρχαιολατρίας, της ελληνικότητας και της βιοπολιτικής. Είναι ακριβώς αυτή η χρονική στιγμή όπου, κατά τον συγγραφέα, «το μέλλον φαντάζει εγγυημένα λαμπρό». Για να φανεί η ιστορική αλληλουχία που οδηγεί σε αυτή την στιγμή, γίνεται συνεχείς αναδρομές στο αρχαιολατρικό ήθος, από τη γενιά του '30, στο «δόγμα της ελληνικής συνέχειας και στη χρήση του από την νεοελληνική τέχνη».

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη διάχυση του αρχαιολατρικού ιδεώδους στη σύγχρονη εκπαίδευση και αναδύεται το νεοκλασικό ιδεώδες από το οποίο εμφορείται το νεοελληνικό κράτος και επί του οποίου οικοδομείται η – αντιφατική– σχέση των Ελλήνων με τη «Δύση».

Στο τρίτο κεφάλαιο διερευνούνται οι τρόποι με τους οποίους η αρχαιότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από αντικρουόμενες μεταξύ τους ομάδες και επίσης πως το κεντρικό αρχαιολατρικό αφήγημα επάνω στο οποίο έχει δομηθεί η νεοελληνική κουλτούρα παραμένει ισχυρό.

Το τελευταίο κεφάλαιο επικεντρώνεται στα χρόνια της κρίσης και στην εμπλοκή της κλασικής κληρονομιάς στη διαχείρισή της, ενώ εξετάζεται και ο τρόπος με τον οποίον οι κλασικές αναφορές λειτουργούν ως άλλοθι συγκεκριμένων βιοπολιτικών στρατηγικών.

Το Καποδιστριακό Σχολείο της Μεθώνης (1829-2016)

Αντώνης Τσιρίγος
Έκδοση Ιδιωτική
Αθήνα 2017
Σελ. 254

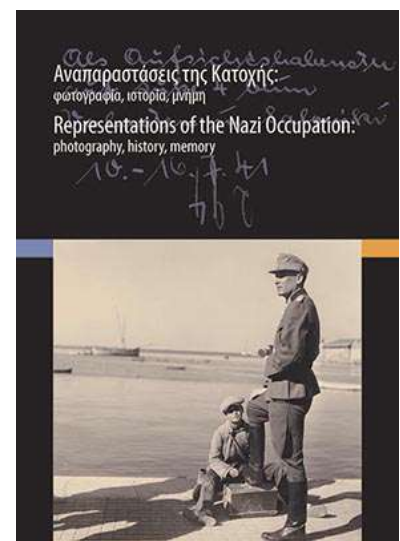
Ο Αντώνης Τσιρίγος με το παρόν βιβλίο δημοσιεύει και σχολιάζει πολύτιμο αρχαιολογικό υλικό υψηλής ιστορικής αξίας παρακολουθώντας χρονολογικά τις «περιπέτειες» του Καποδιστριακού Σχολείου Μεθώνης από την ίδρυσή του το 1829 έως την εγκατάλειψή του το 1935/6 και την αναστήλωσή του το 2016.

Την περίοδο της διακυβέρνησης του νεοσύστατου ελληνικού κράτους από τον Ι. Καποδίστρια ξεκίνησε η προσπάθεια της καθιέρωσης ενός ομοιόμορφου εκπαιδευτικού συστήματος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης βασισμένου στην αλληλοδιδασκτική μέθοδο. Με διάταγμα του 1830 υιοθετήθηκε η μέθοδος του Louiss Sarazin και εκδόθηκε ο οδηγός αλληλοδιδασκτικής του Π. Κοκκώνη ο οποίος μετέφρασε το γαλλικό εγχειρίδιο.

Το πρώτο σχολείο της Πελοποννήσου που σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε με προδιαγραφές αλληλοδιδασκτικού είναι το σχολείο της Μεθώνης. Το Καποδιστριακό Σχολείο της Μεθώνης οικοδομήθηκε σε θέση που υπέδειξε ο Ι. Καποδίστριας κατά την πρώτη επίσκεψή του στην πόλη την άνοιξη του 1829. Το κτήριο χωροθετήθηκε σε οικοδομικό τετράγωνο του πολεοδομικού σχεδίου της Μεθώνης που είναι το πρώτο πολεοδομικό σχέδιο πόλης του νεοελληνικού κράτους και έχει εγκριθεί από τον Ι. Καποδίστρια.

Το σχολείο λειτούργησε 108 χρόνια και το 1940 πωλήθηκε σε ιδιώτη. Το 1951 ανακηρύχθηκε ιστορικό και διατηρητέο κτήριο και από τότε άρχισε η προσπάθεια για την απαλλοτρίωσή του η οποία ολοκληρώθηκε το 2001, μετά από 50 χρόνια. Χρειάστηκαν τέλος άλλα 14 χρόνια για να γίνει η αναστήλωσή του.

Αναπαραστάσεις της Κατοχής Φωτογραφία, ιστορία, μνήμη Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκη 2017

Στις 5 Απριλίου 2017 παρουσιάστηκε στο αμφιθέατρο Στέφανος Δραγούμης του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού ο συλλογικός τόμος με τίτλο «Αναπαραστάσεις της Κατοχής: φωτογραφία, ιστορία, μνήμη». Η διγλωσση έκδοση συγκεντρώνει τις ανακοινώσεις διακεκριμένων ερευνητών από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που συμμετείχαν στην ομώνυμη ημερίδα που πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού τον Απρίλιο του 2016. Για το βιβλίο μίλησαν οι: Ιωάννης Μάνος, Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ο Ηρακλής Παπαϊωάννου, Διευθυντής Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, ο Γιώργος Σκαμπαρδώνης, Συγγραφέας, η Αλίκη Τσίρνιαλου, Υπεύθυνη Φωτογραφικού Αρχείου Μουσείου Μπενάκη. Η εκδήλωση αποτελεί παράλληλη εκδήλωση της έκθεσης «Στο περιθώριο του πολέμου: Η Θεσσαλονίκη της Κατοχής (1941-1944) μέσα από τη φωτογραφική συλλογή Βύρωνα Μήτου».